

Wyrok z dnia 17 listopada 1999 r.

I PKN 359/99

Sformułowania zakładowego układu zbiorowego pracy, że pracownicy posiadający nieprzerwany staż pracy w tym zakładzie pracy oraz pracownicy, którzy przeszli do niego z innego zakładu w ramach przekształcenia nabywają uprawnienia do odprawy emerytalnej (rentowej) w wyższej wysokości zależnie od tego stażu, nie są wystarczające do przyjęcia, że pracownikom którzy przeszli z innego zakładu należy zaliczyć wszystkie okresy zatrudnienia.

Przewodniczący: SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 1999 r. sprawy z powództwa Jerzego D. przeciwko Ł. Drukarni Dziełowej S.A. w Ł. o wynagrodzenie i inne roszczenia, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 lutego 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację i nie obciążył powoda kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Jerzy D. domagał się wyrównania wynagrodzenia za okres od 1 stycznia do 31 marca 1997 r. w kwocie 1519,53 zł, wyrównania nagrody jubileuszowej w kwocie 3913,49 zł, wyrównania odprawy emerytalnej w kwocie 9225,96 zł i wyrównania ekwiwalentu za zaległe urlopy w kwocie 920,05 zł.

Pozwana Ł. Drukarnia Dziełowa S.A. wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 3 grudnia 1998 r. zasądził na rzecz powoda od pozwanej kwotę 2467 zł tytułem wyrównania nagrody jubileuszowej, oddalił powództwo w pozostałej części i zasądził od powoda na rzecz pozwanej 567 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego.

Sąd ten ustalił następujący stan faktyczny:

Powód pracował u strony pozwanej od 2 sierpnia 1954 r. do 12 grudnia 1958 r., od 1 grudnia 1962 r. do 30 czerwca 1966 r. i od 1 grudnia 1981 r. do 31 marca 1997 r., ostatnio na stanowisku dyrektora do spraw ekonomiczno-księgowych. Od 5 listopada 1994 r. był członkiem Zarządu pozwanej Spółki i zgodnie z uchwałą Rady Nadzorczej przysługiwało mu wynagrodzenie w wysokości czterokrotnego średniego wynagrodzenia brutto w Spółce za poprzedni kwartał kalendarzowy oraz premia uznaniowa do 15% za dany okres. Umowę o pracę rozwiązano z powodem za trzy-miesięcznym wypowiedzeniem na podstawie ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Powód był zwolniony z obowiązku świadczenia pracy od 2 stycznia do 31 marca 1997 r. z zachowaniem prawa do wynagrodzenia. Uchwałą Rady Nadzorczej z 9 stycznia 1997 r. został odwołany z funkcji członka Zarządu. Wynagrodzenie powoda za okres od stycznia do marca 1997 r. powinno być obliczone na podstawie średniej zakładowej wynagrodzenia brutto za IV kwartał 1996 r., która wynosiła 892,71 zł, a zatem wynagrodzenie wynosiło 3570,84 zł. Pod koniec grudnia 1996 r. Prezes Zarządu pozwanej podjął decyzję, aby przy wyliczeniu wynagrodzenia powoda za ten okres przyjąć za podstawę średnie wynagrodzenie z III kwartału 1996 r. plus cała premia jaką powód otrzymał za ten okres uznawszy, że będzie to dla powoda korzystniejsze. Według tego sposobu wyliczone wynagrodzenie wyniosło 3599,96 zł i było o 29,12 zł wyższe niż wyliczone na podstawie wynagrodzenia za IV kwartał 1996 r. Rada Nadzorcza nie przyznała powodowi premii za IV kwartał. W styczniu, lutym i marcu powód otrzymał wynagrodzenie w kwotach 3570,84 zł, 3692,20 zł i 3599,96 zł. Otrzymał też nagrodę jubileuszową w wysokości 7735,12 zł i odprawę emerytalną w kwocie 7199,92 zł.

U strony pozwanej od 1 listopada 1990 r. obowiązuje zakładowy układ zbiorowy pracy. W § 18 układu określono zasady przyznawania i wyliczania nagród jubileuszowych. W myśl § 18 ust. 2 pracownikom pozwanej Spółki oraz tym, którzy przeszli z ŁDDPP do ŁDDSA w ramach przekształcenia przysługuje nagroda jubileuszowa z uwzględnieniem wszystkich okresów zatrudnienia w wysokości 500% podstawy wymiaru po 40 latach pracy. W myśl § 18 ust. 3 podstawę wymiaru nagrody jubileuszowej ustala się w sposób następujący: Za okresy zatrudnienia w ŁDDSA i ŁDDPP – wynagrodzenie jest liczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, a za pozostałe

okresy według najniższej stawki I kategorii zaszeregowania. Ponieważ w przepisach § 18 ust. 2 i 3 nie ma mowy o nieprzerwanym stażu pracy, nagrodę należną powodowi należało wyliczyć według zasad obliczania ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy za łączny staż pracy w ŁDDPP i ŁDDSA. Taki sposób liczenia spowodował wyliczenie różnicy między wysokością nagrody należnej a wypłaconej, którą to różnicę zasądził Sąd Wojewódzki. Sąd ten uznał natomiast za nieuzasadnione żądanie wyrównania odprawy emerytalnej. W myśl § 19 zakładowego układu zbiorowego pracownikowi spełniającemu warunki nabycia prawa do emerytury, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na emeryturę przysługuje jednorazowa odprawa pieniężna w wysokości 100% wymiaru. Pracownicy posiadający nieprzerwany staż pracy w ŁDDSA oraz ci, którzy przeszli z ŁDDPP do ŁDDSA w ramach przekształcenia nabywają uprawnienie do jednorazowej odprawy pieniężnej w wysokości 200% podstawy wymiaru po 10 latach pracy, 250% po 20 latach i 400% po 40 latach.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji z przepisu tego wynika, że wysokość odprawy emerytalnej uzależniona jest od nieprzerwanego stażu pracy w ŁDD oraz że uprawnienie do tej odprawy mają pracownicy, którzy przeszli w ramach przekształcenia z ŁDDPP do ŁDDSA. Powód pracował od 1 grudnia 1981 r. w ŁDDPP, skąd w 1995 r. przeszedł w ramach przekształcenia do ŁDDSA i pracował do 31 marca 1997 r. Ma więc uprawnienie do odprawy w wysokości 200% i taką otrzymał. W konsekwencji Sąd zasądził jedynie wyrównanie nagrody jubileuszowej a oddalił powództwo w zakresie żądania wyrównania odprawy emerytalnej, wynagrodzenia za I kwartał 1997 r. i ekwiwalentu za urlop za 1997 r. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 KPC.

Obie strony wniosły apelację od tego wyroku.

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 26 lutego 1999 r. z apelacji powoda zmienił zaskarżony wyrok w punkcie trzecim (czyli w zakresie orzeczenia o kosztach procesu) i nie obciążył Jerzego D. kosztami zastępstwa adwokackiego za pierwszą instancję, oddalił apelację powoda w pozostałej części a apelację pozwanej Drukarni w całości.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego na uwzględnienie zasługuje jedynie zazalenie na rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w apelacji powoda. Powód wprawdzie przegrał w znacznej części, lecz w okolicznościach sprawy możliwe jest odstępstwo od zasad odpowiedzialności za wynik procesu przewidziane w art. 102 KPC. Sąd drugiej instancji wskazał na działanie powoda w dobrej wierze i jego aktualną sytu-

cję życiową i majątkową, w szczególności zły stan zdrowia (przebyty zawał serca) i zmienił rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w punkcie trzecim wyroku Sądu Wojewódzkiego. Apelacja powoda nie została uwzględniona w pozostałej części. Za prawidłowy został uznany sposób wyliczenia wynagrodzenia powoda za pierwszy kwartał 1997 r., ustalony i przyjęty przez Sąd pierwszej instancji, a co za tym również idzie ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy a także nagrody jubileuszowej. Podobnie jeżeli chodzi o żądanie wyrównania odprawy emerytalnej, Sąd Apelacyjny podzielił analizę § 19 zakładowego układu zbiorowego dokonaną przez Sąd Wojewódzki i podkreślił, że zasadą przyjętą w tym przepisie płacowym jest odprawa w wysokości 100% podstawy wymiaru. W § 19 ust. 2 ustanowiono odprawę w korzystniejszej wysokości z uwagi na preferowanie długoletniej nieprzerwanej pracy w ŁDD, uzależniając ją jednak od nieprzerwanego stażu pracy w ŁDDSA, a także w ŁDDPP odnosząc ten staż do pracowników, którzy do Spółki przeszli z Przedsiębiorstwa w ramach przekształceń. Powód legitymuje się nieprzerwanym stażem pracy od 1 grudnia 1981 r. do 31 marca 1997 r. co uprawnia go do odprawy emerytalnej w wysokości 200% wymiaru. Brak jest jakichkolwiek wskazówek w treści powołanego przepisu, jak i w postanowieniach ogólnych zakładowego układu zbiorowego do rozszerzającej interpretacji pojęcia „nieprzerwany staż pracy uprawniający do odprawy emerytalnej”. Nie mają znaczenia pertraktacje stron układu przed nadaniem mu ostatecznej i „legalnej” treści, na które powołuje się powód. Uznając za niezasadną apelację pozwanej Sąd Apelacyjny wskazał, że w przepisie § 18 ust. 2 układu dotyczącym nagrody jubileuszowej jest mowa o uwzględnieniu wszystkich okresów zatrudnienia w przeciwieństwie do § 18 ust. 1 i § 19 układu, w których uzależniano prawo do świadczeń od nieprzerwanego stażu pracy u strony pozwanej.

Powód wniósł kasację od tego wyroku w części oddalającej apelację od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 3 grudnia 1998 r., „oddalającego żądanie powoda w zakresie odprawy emerytalnej i kosztów zastępstwa procesowego”.

W kasacji podniesiono zarzut naruszenia prawa materialnego - § 19 zakładowego układu zbiorowego „pkt 2 i 3” w związku z art. 92¹ i art. 154¹ KP przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie „polegające na przyjęciu iż ma prawo jedynie do 200% podstawy wymiaru odprawy emerytalnej ponieważ nie legitymuje się 40 letnim nieprzerwanym okresem zatrudnienia”, a także zarzut naruszenia przepisów postępowania mającego wpływ na wynik sprawy „w szczególności: art. 98 k.p.c. po-

przez niezasadzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję”. Kasacja zawiera wniosek o zmianę wyroku Sądu Apelacyjnego „w części zaskarżonej” i zasądzenie na rzecz powoda kwoty 7.199,96 zł z odsetkami „wraz z kosztami zastępstwa procesowego za instancję apelacyjną i przed Sądem Najwyższym”, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z pozostawieniem rozstrzygnięcia w zakresie kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem Najwyższym. W uzasadnieniu kasacji przedstawiono pogląd, że w § 19 ust. 2 układu zbiorowego odróżniono dwie grupy pracowników. Pierwsza to pracownicy posiadający nieprzerwany staż pracy w ŁDDSA i druga to pracownicy, którzy przeszli z ŁDDPP do ŁDDSA. W przepisie tym nie użyto spójnika „i”, lecz „oraz”, co oznacza, że pracowników którzy przeszli z ŁDDPP do ŁDDSA nie obowiązuje nieprzerwany staż pracy. Układające się strony w § 19 ust. 3 określiły, że podstawę wymiaru odprawy stanowi zasada obowiązująca przy naliczaniu ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy. Przepis art. 154¹ KP stanowi, że do okresu zatrudnienia, od którego zależy prawo do urlopu i wymiar tego urlopu wlicza się okresy poprzedniego zatrudnienia, bez względu na przerwy w zatrudnieniu oraz sposób ustania stosunku pracy.

Drugi zarzut kasacji uzasadniony został następująco: „Błędna wykładnia przepisów art. 92¹, art. 154¹ KP w związku z § 19 układu zbiorowego pracy spowodowała wydanie niekorzystnego dla powoda wyroku w części dotyczącej żądania odprawy pieniężnej, związanej z przejściem na emeryturę jak również spowodowała, iż z naruszeniem przepisów prawa procesowego, konkretnie art. 98 KPC Sąd wydał niekorzystne rozstrzygnięcie dla powoda w zakresie kosztów zastępstwa procesowego”.

Strona pozwana wniosła o oddalenie kasacji i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Zakładowy układ zbiorowy pracy obowiązujący w pozwanej Spółce zawiera § 19 o następującej treści: ust. 1. „Pracownikowi spełniającemu warunki uprawniające do renty inwalidzkiej lub emerytury, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na rentę lub emeryturę przysługuje jednorazowa odprawa pieniężna w wysokości 100% podstawy wymiaru”, ust. 2. „Pracownicy posiadający nieprzerwany staż

pracy w ŁDDSA oraz ci którzy przeszli z ŁDDPP do ŁDDSA w ramach przekształcenia nabywają uprawnienia do jednorazowej odprawy pieniężnej, o której mowa w punkcie 1, w wysokości podstawy wymiaru – po 10 latach 200% (...)", ust. 3. „Podstawę wymiaru odprawy oblicza się według zasad obowiązujących przy naliczaniu ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy”, ust. 4. „Pracownik, który nabył prawo do odprawy w poprzednim miejscu pracy nie może ponownie nabyć do niej prawa”. Wbrew zarzutom kasacji, prawidłowa jest interpretacja tego przepisu dokonana w zaskarżonym wyroku. Użycie spójnika „i” zamiast spójnika „oraz” nie zmieniałoby treści tego przepisu, gdyż ich sens jest jednakowy. Obu grup pracowników, które wymieniono w tym przepisie, dotyczy wymaganie legitymowania się nieprzerwanym stażem pracy dla uzyskania odprawy wyższej niż przewidziana w powszechnie obowiązującym przepisie art. 92¹ KP oraz w § 19 ust. 1 układu. W analizowanym przepisie § 19 ust. 2 układu ustanowiono przywilej związany z „premiowaniem” nieprzerwanego zakładowego stażu pracy. Przywilej ten rozszerzono na pracowników, którzy przeszli do zakładu z przedsiębiorstwa państwowego o tej samej nazwie „w ramach przekształcenia”.

Nie ma racjonalnych podstaw do przypuszczenia, że pracownicy pracujący tylko w pozwanej Spółce mieliby być gorzej traktowani od pracowników, którzy przeszli do niej z przedsiębiorstwa państwowego, a do tego prowadziłaby wykładnia § 19 ust. 2 proponowana w kasacji.

Słusznie też zwrócono uwagę w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że w § 18 ust. 2 dotyczącym nagród jubileuszowych jest mowa o uwzględnieniu wszystkich okresów zatrudnienia. Takiego określenia nie użyto w odniesieniu do odprawy emerytalnej przysługującej pracownikom, którzy przeszli do pozwanej z przedsiębiorstwa państwowego.

Ze sposobu uregulowania w Kodeksie pracy wymiaru urlopu (art. 154¹) nie wynika żaden argument dla interpretacji przepisu zakładowego układu zbiorowego dotyczącego wysokości odprawy emerytalnej. W szczególności nic nie uprawnia do przenoszenia zasad obowiązujących przy ustalaniu wymiaru urlopu na zasady ustalania wysokości odprawy tylko dlatego, że wysokość odprawy oblicza się przy zastosowaniu zasad wyliczenia ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy. Zasady te nie pozostają w tego rodzaju logicznym związku. Zasady obliczania ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy mają zastosowanie dla wyliczenia wielu świadczeń pracowniczych, nie

ma jednak żadnych podstaw do stosowania do tych świadczeń zasad ustalania prawa i wymiaru urlopu wypoczynkowego z art. 154¹ KP.

Zarzut naruszenia art. 98 KPC nie jest jasny. Z pierwszego akapitu kasacji można by wnosić, że zaskarżono nią pierwszoinstancyjne rozstrzygnięcie w zakresie kosztów procesu. Sformułowanie samego zarzutu (w petitum kasacji) wskazywałoby na zamiar zaskarżenia rozstrzygnięcia o kosztach procesu w zaskarżonym wyroku, w obu tych przypadkach kasacja byłaby niedopuszczalna. Zaskarżeniu kasacją podlega tylko wyrok Sądu drugiej instancji (art. 392 KPC), a ten nie zawiera w ogóle rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, przy czym niedopuszczalna jest kasacja w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu (tak np. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 grudnia 1996 r., I CZ 30/96, OSNC 1997, z. 3, poz. 34). Z uzasadnienia kasacji należy jednak wnosić, że zarzut ten podniesiony został tylko w tym sensie, że w wyroku korzystnym dla powoda (zgodnym z jego sposobem wykładni przepisów wymienionych w kasacji) w zakresie odprawy emerytalnej, prawidłowe rozstrzygnięcie co do kosztów procesu musiałyby być inne.

Mając powyższe na uwadze należało oddalić kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw (art. 393¹² KPC), a o kosztach procesu orzec na podstawie art. 102 KPC.

=====